

Lausunto

09.01.2026

Asia: VN/10644/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi sotilastiedustelusta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Electronic Frontier Finland – Effi ry (Effi) kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi sotilastiedustelusta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (VN/10644/2024).

Effi edustaa ensisijaisesti yksityisen ihmisen näkökulmaa ja keskittyy erityisesti perusoikeuksien toteutumiseen. Sotilastiedustelun osalta Effi kiinnittää erityisesti huomiota tasapainoon lainsäädännöllä turvattavien perusoikeuksien ja turvaamiseksi tarpeellisten perusoikeusloukkauksien välillä.

Effi suhtautuu erittäin kriittisesti esitysluonnokseen nykymuodossaan. Siinä purettaisiin merkittävällä tavalla nykyisen lainsäädännön tarjoamia oikeussuojatakeita - samalla kun viranomaiselle annetaan toimivaltuuksia tallentaa suuria määriä dataa pitkäaikaisesti myöhempää analyysiä varten. Tämä on askel kohti mielivaltaista massavalvontaa ja uhka oikeusvaltiolle.

Huoliamme on eritelty tarkemmin alempana.

Ilmoitusvelvollisuudesta luopuminen

Tiedustelulakien suuri ongelma on valvonnan epäsymmetrisyys. Tiedustelumenetelmiä käyttävällä viranomaisella on tosiasiallisesti hyvin suuret tekniset mahdollisuudet kansalaisten valvontaan,

mutta kansalaisilla on hyvin vähän mahdollisuuksia valvoa, että viranomainen ei ylitä toimivaltuuksiaan.

Tiedustelulakien säätämisen yhteydessä eduskunnan perustuslakivaliokunta on korostanut, että ilmoittamisvelvollisuutta on syytä pitää keskeisenä oikeussuojakeena ettei kansalaisten perusoikeuksia loukata lainvastaisesti.

Kuitenkin vuonna 2025 oikeusasiamies Petri Jääskeläinen on kertonut (Helsingin Sanomat 14.8.2025), että nykyisessä tilanteessa tämäkään oikeussuojatae ei käytännössä toimi, vaan ilmoittamatta jättämisestä on tullut eräiden poikkeussäännösten kautta pääsääntö.

Ilmoitusvelvollisuutta ja sen toteutumista pitäisi pikemminkin vahvistaa. Effi vastustaa jyrkästi esitysluonnokseen sisältyvää ehdotusta ilmoitusvelvollisuudesta luopumisesta.

Massavalvonta

Ehdotukseen on lisätty viranomaiselle uusia toimivaltuuksia, joilla viranomainen tallentaa massiviisia määriä verkkoliikennedatua myöhempää analyysiä varten - jota voitaisiin kohdistaa myös viestien sisältöön. Tallennettavan tiedon määrä - jopa 5% kaikesta rajat ylittävästä verkkoliikenteestä - täyttää massavalvonnan tunnusmerkistön.

Nykyisessä ehdotuksessa tallennetun tiedon käyttötarkoituksia on rajattu, mutta on ilmiselvää, että niitä tulitaisiin myöhemmin laajentamaan.

Pelkkä datan tallentaminen rikkoo yksilön perusoikeuksia ja sitä tulisi välttää. Ottaen huomioon sen, että nykyaikana valtaosa verkkoliikenteestä on salattua, tulisi esityksessä perustella tarkemmin, miten tällainen viestien sisältöön kohdistuva analyysi voisi olla välttämätöntä.

